

До Дня пам'яток історії та культури

Українські об'єкти у списку Світової спадщини ЮНЕСКО

День пам'яток історії та культури відзначається в Україні, згідно з Указом Президента № 1062/99 від 23 серпня 1999 року, щорічно 18 квітня.

З 18 квітня 1984 року став відзначатися Міжнародний день пам'ятників і історичних місць, встановлений Асамблеєю Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць, створеною при ЮНЕСКО.

Україна є членом ЮНЕСКО з 1954 року. Сім об'єктів в Україні належать до списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО, створеного з метою зробити популярними та зберегти унікальні в своєму роді об'єкти. 4 з 7 українських об'єктів повністю знаходяться у межах території України. Інші 3 пам'ятки частково перебувають на території інших держав

Київ: собор святої Софії, Києво-Печерська лавра

Софійський собор, або Софія Київська, зведена князем Ярославом Мудрим в XI ст., незабаром після хрещення Русі. Собор був центром суспільного духовного і політичного життя Давньоруської держави. Тут велася літописання і була створена перша на Русі бібліотека Софійська. У соборі збереглися старовинні мозаїки та фрески. Софія Київська також була місцем поховання князів та вищого духовенства. Архітектурний ансамбль, оточений кам'яною стіною, сполучає дзвіницю, будинок митрополита, трапезну, браму Заборовського, південну в'їзну вежу, келії соборних старців та бурсу.

Києво-Печерська лавра, найзнаменитіша і найпопулярніша визначна пам'ятка Києва, є одним з найдавніших монастирів на території Русі. Заснована вона була у 1051 році за заступництвом Великого князя київського Ярослава Мудрого монахом Антонієм Печерським з міста Любеча. На її території розташовано кілька десятків унікальних історико-культурних пам'яток: середньовічні церкви, дзвіниці, каплиці, стародавні чернечі келії, залишки старовинних воріт і укріплень, комплекс підземних печер, де покояться мощі святих та відомих особистостей.

Львів - ансамбль історичного центру. Замкова гора, прилегли території і середмістя, та собор святого Юра

Високий замок і Підзамче належать до найстарішої частини міста, це Замкова гора з рештками замку XIII ст. та її околиці зі сформованою у XIII-XVII ст. системою вулиць і площ. Середмістя виникло у XIV ст. і є добре збереженим зразком східноєвропейського містобудування. Охоплює монастирі та резиденції епох ренесансу і бароко, парки, побудовані на місці середньовічних укріплень. В історичному центрі міста знаходиться міська ратуша, відомі сакральні споруди (Вірменська церква, Латинська катедрa, Успенська церква, Домініканський собор, Бернардинський монастир), численні музеї

Собор святого Юра – архітектурний ансамбль періоду бароко, розташований на пагорбі на південний захід від центру середньовічного міста. Собор будувався у XVIII ст. за ініціативою митрополита Атанасія Шептицького та під керівництвом німецького архітектора Бернарда Меретинца. До ансамблю входять митрополичий палац у стилі рококо, митрополичі сади, дзвіниця, огорожа з двома брамами.

Геодезична дуга Струве

Мережа опорних геодезичних пунктів, закладених протягом 40 років у XIX ст. астрономом Фрідріхом Вільгельмом Георгом Струве. На основі вимірювань дуги 25-го меридіану вдалося майже точно визначити розміри і форму Землі. Цими результатами користувалися до кінця XX ст., їх змогли покращити лише завдяки сучасним супутниково-комп'ютерним дослідженням. Дуга довжиною 2820 км простягається через територію десяти європейських країн, від Баренцового до Чорного моря (пункти дуги розміщені у Норвегії, Швеції, Фінляндії, Росії, Естонії, Латвії, Литві, Білорусі та Молдові). Її південна межа знаходиться в Україні, на березі річки Дунай в селі Стара Некрасівка.

До списку Всесвітньої спадщини входять 34 найкраще збережених пункти дуги Струве. В Україні це «Катеринівка», «Фельштин» і «Барацівка» на Поділлі, а також «Старонекрасівка» на Бессарабії. Пункти «Катеринівка», «Фельштин» і «Барацівка» – гранітні знаки, на яких зазначено назву пункту та його координати. Пункт «Старонекрасівка» – чотиригранний обеліск на кам'яному фундаменті.

Букові прагіси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи

Природний об'єкт світового значення, який спочатку охоплював заповідні карпатські території в Словаччині і Закарпаття в Україні. Пізніше до нього приєднали лісові масиви Німеччини та ще дев'яти країн Європи (Австрії, Албанії, Бельгії, Болгарії, Іспанії, Італії, Румунії, Словенії, Хорватії).

Отже, лісові масиви цього природного об'єкта розташовані у 12 європейських країнах, з них понад 25 % - в Україні. До 2017 року до складу об'єкта в Україні входили шість лісових масивів у Карпатському біосферному заповіднику та Ужанському національному природному парку.

Згодом приєдналися ділянки національних природних парків «Синевир», «Зачарований край» і «Подільські Товтри» та природних заповідників «Горгані» і «Розточчя». Букові прагіси є взірцем недоторканих екосистем помірної кліматичної поясу, де зберітсь цінний генфонд бука, унікальна флора і фауна, зокрема види, пристосовані до життя у печерах.

Резиденція Буковинських та Далматинських митрополитів у Чернівцях

Архітектурний ансамбль, збудований у 1864-1884 рр. під керівництвом чеського архітектора Йозефа Главки. Центр Буковинської православної митрополії за часів Австро-Угорської імперії. Резиденція складається з трьох монументальних корпусів – Митрополичого, Семінарського, Монастирського та дендропарку, територія оточена муром, має парадну браму. Взірєць архітектури, дизайну і планування XIX ст. В її будівлях, зведених у дусі еклектики, поєднані елементи архітектури та мистецтва різних народів, які мешкали у цій місцевості, зали багато декоровані. З другої половини XX ст. у резиденції розміщено окремі корпуси Чернівецького університету. На її території щоденно відбуваються екскурсії

Дерев'яні церкви карпатського регіону

Об'єкт Світової спадщини, який поєднує гуцульський, галицький, бойківський і лемківський типи сакральної дерев'яної архітектури і розташований вздовж північного краю Карпат в Польщі та Україні. Складається з 16 дерев'яних церков, з яких 9 знаходяться в Україні: Собор св. Архистратига Михаїла в селі Ужок і церква Вознесіння Господнього в селі Ясіня на Закарпатті, церква Різдва Пресвятої Богородиці в селі Нижній Вербіж, церква Зіслання Святого Духа в місті Рогатин, церква св. Юра в місті Дрогобич, церква Пресвятої Трійці в місті Жовква, церква Зіслання Святого Духа в селі Потелич та собор Пресвятої Богородиці в селі Матків у Галичині. Це найкраще збережені дерев'яні церкви традиційного типу зрубів, завдяки яким можна дослідити історію архітектурного проектування в Карпатському регіоні, а також православні традиції сакрального будівництва.

У більшості церков збереглися автентичні іконостаси та ікони, у шести з них досі відбуваються богослужіння, а церкви у Рогатині та Дрогобичі є музеями.

Стародавнє місто Херсонес Таврійський і його хора

У південно-західному Криму, на території Севастополя збереглися залишки давнього міста-держави. Об'єкт складається з двох основних частин: херсонеського городища – залишків античного міста Херсонеса Таврійського, заснованого наприкінці V ст. до н.е., і гераклейської хори – сільськогосподарської округи Херсонеса, розмежованої на окремі ділянки в IV ст. до н.е. Херсонес Таврійський був класичним грецьким полісом, важливим політичним і економічним центром Північного Причорномор'я. Тут відбувався культурний обмін між Грецькою, Римською, Візантійською імперіями та населенням на північ від Чорного моря.

Херсонес відіграв вирішальну роль у поширенні християнства в Південно-Східній Європі. Збережені елементи планування міста і хори за принципами Гіпподамової системи (прямокутне-сітчастого розташування кварталів міста), залишки оборонних мурів, житлових кварталів, лазень, ремісничих споруд, християнських церков, театру тощо. На момент російської окупації Криму і, зокрема Севастополя, 2014 року у фондах Херсонеського історико-археологічного музею-заповідника зберігались понад 200 тисяч знайдених під час розкопок експонатів.

Станом на 2020 рік, Україна додала ще 17 об'єктів у попередній Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Підготовлено науково-методичним відділом НТБ КНУТД